

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В РОСЛИННИЦТВІ

*ШЕМЧУК Р.С., К.Е.Н., ДОЦЕНТ, ПАЩЕНКО Л.А.,
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ*

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сьогодні управлінський облік – це передусім добре організований аналітичний облік, який охоплює витрати підприємства і такі об'єкти як основні засоби, нематеріальні активи, запаси, грошові кошти, кошти в розрахунках, капітал, зобов'язання тощо. Під управлінським обліком слід розуміти систему принципів, методів обробки інформації, що сприяють ефективному прийняттю рішень у сфері планування, організації, контролю та регулювання господарської діяльності підприємницьких структур. При цьому основним завданням управлінського обліку є формування інформаційного продукту адекватного умовам ведення господарської діяльності, що враховує особливості галузі, та відповідає індивідуальним запитам управлінського персоналу на конкретному підприємстві.

Метою статті є створення науково обґрунтованих передумов організації і введення управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах в рослинницькій галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід відмітити недостатню кількість теоретичних розробок з питань організації управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах. Як правило виходять публікації, що розкривають міжнародну практику організації обліку. Дослідження питань теорії і практики організації системи управлінського обліку в Україні проводять такі науковці як: П.Й. Атамас, С.Ф. Голова [1], В.М. Жука [2], Т.П. Карпова, О.В. Лишиленко, Л.В. Нападовська, Н.М. Малюга, М.С. Пушкар, В.В. Сопко, П.Я Хомин, А.Д. Шеремета [8], М.Г. Чумаченко [7] та інші. На нашу думку, це пояснюється відсутністю розгляду цієї проблеми у нормативних документах.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах процес управління підприємством значно ускладнився у зв'язку з наданням підприємству повної господарської та фінансової самостійності. Господарська самостійність полягає у вільному виборі організаційної форми підприємства, виду діяльності, партнерів по бізнесу, визначенні

ринків збуту продукції (товарів, робіт) тощо. Фінансова самостійність підприємства полягає в його повному самофінансуванні, формуванні фінансової стратегії, політики ціноутворення тощо.

Розглядаючи роль управлінського обліку, потрібно відмітити, що історично він часто мав другорядне значення після фінансового обліку. Однак розширення підприємств, зміни в технологіях, державне регулювання, а також підвищення освітнього рівня менеджерів за останні десятиріччя прискорили розвиток управлінського обліку і призвели до широкого визнання його як спеціальної області дослідження.

Саме тому впровадження управлінського обліку на підприємствах є необхідною передумовою їх успішної роботи, створення оптимальної ринкової інфраструктури, виживання підприємств в умовах вільної конкуренції та зростання їх економічного потенціалу.

Основними факторами, що сприяють зростанню ролі управлінського обліку, є:

- посилення конкуренції;
- розвиток автоматизації виробничих процесів, а також нових методів управління;
- використання комп'ютерної техніки для управління та автоматизація облікових робіт.

Але незважаючи на це, сьогодні питання про місце і роль управлінського обліку в системі управління підприємством є предметом полеміки вітчизняних і зарубіжних бухгалтерів та вчених-економістів. Їх погляди з цього приводу можна класифікувати за наступними позиціями:

- управлінський облік як такий не існує, є лише виробничий облік, який включає планування та облік виробничих витрат, калькулювання та аналіз собівартості продукції (товарів, робіт, послуг);
- управлінський облік є самостійним видом обліку і навчальною дисципліною;
- управлінського обліку як такого не існує, оскільки всю інформацію для управління підприємством надають оперативнотехнічний, статистичний та бухгалтерський облік;
- управлінський облік виступає підсистемою бухгалтерського обліку.

Останній підхід ми вважаємо найбільш правильним. З цієї позиції управлінський облік - це процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації,

що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки та контролю всередині підприємства. Управлінський облік дає можливість отримати інформацію про рух необоротних активів, виробничих запасів, надходження та витрачання грошових коштів, стан дебіторської та кредиторської заборгованості, витрати на виробництво та доходи від усіх видів діяльності, обґрунтувати поточні та перспективні управлінські рішення, що приймаються при формуванні виробничої та комерційної політики підприємства.

Отже, управлінський облік є інструментом управління діяльністю підприємства, об'єднуючи практично всі функції управління - облік, планування, координацію, контроль, аналіз, прийняття рішень.

Із прийняттям Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3] відбулося законодавче визнання управлінського обліку, як окремої підсистеми бухгалтерського обліку, що мало б змінити такий стан справ, однак управлінський облік з переходом України на облік на основі міжнародних стандартів взагалі перестав існувати в інформаційній системі управління сільським господарством.

Відповідно до вище зазначеного Закону підприємство, виходячи із своїх потреб, визначає форму обліку, порядок і спосіб реєстрації, узагальнення та аналізу інформації, звітності та контролю господарських операцій, самостійно визначає свою облікову політику, затверджує правила документообороту і технологію обробки облікової інформації. Саме останнє положення дає можливість самостійної організації обліку на підприємстві.

В процесі організації управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах необхідно зважати на те, що при функціонуванні нових внутрішньогосподарських формувань центр аналітичних розробок зміщується у низові ланки, інакше потрібно вирішувати питання методики обліку витрат та ретельніше обґрунтовуватися склад їх статей. На відміну від традиційного виробничого обліку всі види виробничих ресурсів на всіх стадіях кругообігу засобів, в процесі виробництва або обігу, закріплюються за конкретними відповідальними особами. Завдяки цьому вдається уникнути знеособлення економії чи перевитрат ресурсів, а отже, підсилити мотиваційний фактор. Дане положення є однією із головних переваг організації управлінського обліку перед виробничим.

Висновки. Облік витрат або управлінський облік відіграє важливу роль для прийняття управлінських рішень. Саме від його достовірності, повноти і своєчасності залежить подальша діяльність підприємства, адже він надає інформацію, яка безпосередньо стосується виробничого напрямку і визначення рентабельності.

Вирішальний вплив на вибір та обґрунтованість облікової політики та методів управлінського обліку, повинні мати такі фактори, як зовнішні умови функціонування підприємства, форма власності й організаційно-правова форма, розміри підприємства, обсяги й види діяльності, податки і податкові пільги, стратегічні цілі та завдання підприємства, ступінь комп'ютеризації фінансово-господарської роботи, рівень компетентності й освіти кадрів, їх мотивація. При цьому облікову політику підприємства в умовах існування єдиної інтегрованої системи обліку необхідно розглядати як елемент управлінського обліку, що зароджується в Україні.

Література.

1. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні : аналіз стану та перспективи розвитку: [монографія] / С.Ф. Голов. – К.: МІМ; Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
2. Жук В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: [монографія] / В.М. Жук. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2009. – 648 с.
3. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 р. № 132 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/big/text1528/pg1.htm>.
4. Методичні рекомендації з планування, обліку, калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, наказ Мінагрополітики України від 18.02. 2001 року № 132 // Все про бухгалтерський облік. — 2003. - № 69. — С.14.
5. Ордіховська Н.Д. Методичні та теоретичні основи, проблеми становлення управлінського обліку в Україні // Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. пр. – К. - 2003. – Випуск 9 (28). - С. 70.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18 листопада 2005 р. № 790 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO30.aspx>.
7. Чумаченко Н.Г. Нормативный учет производства в приборостроении / Н.Г. Чумаченко. – М.: Машиностроение, 1966. – С. 21.
8. Шермет А.Д. Развитие теории экономического анализа в условиях хозяйственной реформы / А.Д. Шермет, М.: Изд-во Московского у-та, 1971.– 38 с.

Пащенко А.А. Теоретичні основи організації управлінського обліку в рослинництві

Основною метою обліку виробництва є своєчасне, повне, вірогідне відображення фактичного розміру і складу витрат та контроль за використанням усіх видів виробничих ресурсів, а також обсягу виробленої продукції (наданих робіт чи послуг) у натуральних та грошових вимірниках.

Метою даного дослідження було створення науково обґрунтованих передумов організації і введення управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах в рослинницькій галузі.

У статті висвітлено та узагальнено характеристику поняття «управлінський облік», окреслені проблеми формування його в сучасних умовах, досліджено теоретичні основи організації управлінського обліку в галузі рослинництва, обґрунтовано передумови його організації і ведення.

Ключові слова: управлінський облік, організація управлінського обліку, система управлінського обліку.

Пащенко А.А. Теоретические основы организации управленческого учета в растениеводстве

Основной целью учета производства является своевременное, полное, достоверное отражение фактического размера и состава расходов и контроль за использованием всех видов производственных ресурсов, а также объема произведенной продукции (оказанных работ или услуг) в натуральных и денежных измерителях.

Целью данного исследования было создание научно обоснованных предпосылок организации и введение управленческого учета на сельскохозяйственных предприятиях в растениеводческой отрасли.

В статье освещены и обобщены характеристику понятия «управленческий учет», очерченные проблемы формирования его в современных условиях, исследованы теоретические основы организации управленческого учета в отрасли растениеводства, обоснованно предпосылки его организации и ведения.

Ключевые слова: управленческий учет, организация управленческого учета, система управленческого учета.

Pashchenko L.A. The theoretical basis of management accounting in crop production

The main purpose of keeping production is timely, complete, likely reflect the actual size and composition of expenditure and control over productive resources of all kinds and volume of production (of works or services) in natural and units of measurement.

The purpose of this study was to create a scientifically based preconditions and introduction of management accounting on farms in the plant growing industry.

The article highlights and summarizes the characteristics of the concept of «Managerial Accounting», outlined the problem of forming it in modern terms, the theoretical foundations of management accounting in crop reasonably conditions of its organization and management.

Keywords: management accounting, organization of management accounting, management accounting system.

Рецензент—Родіонов О.В., д.е.н., професор